Написав Андрій КОКОТЮХА
Четвер, 17 жовтня 2013, 15:25

Джерело: Буквоїд

Юрій Макаров. За чверть десята. – К., Нора – Друк, 2013. – 236 с.
Жанр: інтелектуальний детектив

Пропонується третя художня книга, що вийшла з-під пера, точніше – клавіатури відомого журналіста Юрія Макарова. Спершу був неодноразово перевиданий «Культурний шар», виконаний у жанрі не надто крутого, проте й не зовсім герметичного детективу. Потім – «Геній місця», авантюрно-пригодницька історія про інтелігента в капцях на босу ногу, котрий однією рукою заколисує немовля, а іншою – вставляє пістонів спецслужбам. Нарешті, «За чверть десята»: однозначно зразок жанрової та, відповідно, масової літератури. Проте з жанровою ідентифікацією спершу можуть виникнути проблеми.

Презентуючи роман на початку жовтня, пан Макаров не надто заперечував, що написав певною мірою пригодницький, але також до певної міри – історичний твір. Герой якої не те, щоб частково повторював життєвий та творчий шлях автора, проте все одно є таким собі збірним образом українського інтелектуала. Чиє активне життя припало на радянську, точніше – брежнєвську добу. І ось тепер, коли цим людям за п’ятдесят, або – під шістдесят, вони ніби намагаються наздогнати, надолужити те, що було втрачено через нещастя народитися та вирости в Радянському Союзі. Країні, де коли щось і розвивалося, то хіба військово-промисловий комплекс. Мислячі ж люди йшли у внутрішню еміграцію.

Таким постає перед нами Микола Павлович – викладач іноземних мов, поліглот, тобто – чоловік, котрий завдяки мовній освіті навіть у СРСР знав набагато більше, ніж пересічний незгодний. Який не має доступу до закритої для широкого загалу інформації через «хворобу Чапаєва». Сам червоний командир сформулював її у однойменному фільмі братів Васильєвих буквально так: «Языков я не знаю!» Тож, звикнувши перелопачувати в голові масу різної інформації, а в нові часи отримавши до неї необмежений доступ через Інтернет, наш поліглот починає аналізувати дивні події, що відбуваються в Києві та світі.

Насамперед його цікавлять локальні та глобальні катастрофи. Котрі трапляються, на диво, незабаром після того, як сам Микола Павлович цього забажає. Він – не зла людина, швидше навпаки, надто вже толерантна. Але часом із вуст таки зірветься спересердя прокльон-другий. Так, практично не встаючи з крісла й користуючись лише мережею, вчений доходить логічного, проте й дивовижного висновку: винуватець усіх катастроф – він сам. Розкривши серію власноруч, точніше – власним язиком скоєних «злочинів», Микола Павлович ставить перед собою інше одвічне питання інтелектуала, котре йде за «Хто вбив Лору Палмер?» і «Хто винен?» та звучить як: «Що з цим усім робити?»

Звісно, на перший погляд може видатися, що пропонована книга – не зовсім детектив. Або навіть зовсім не детектив. Хоча сам автор, повторюся, частково прийняв подібне визначення. Та якщо «відтиснути» любовну пригоду героя, мета якої – довести читачам, що Микола Павлович ще бадьорий та повний сил, отже, ще не вечір, лише за чверть десята, й не всі радощі життя для нього втрачені, ми переконаємося: нічого, крім детективної схеми, тут не лишається.

Як побудований ідеальний інтелектуальний детектив? Є такий собі кабінетний вчений. Він затворник, майже ніколи не виходить у цей гамірний світ. Йому до рук потрапляє загадка, розгадати яку вчений може лише силою інтелекту плюс порившись у власній безмежній бібліотеці. У романі Юрія Макарова формально відбувається те ж саме. Є загадка. Є вчений. Є кабінет. Хіба що бібліотеку замінює Світове павутиння. Ну, і найгеніальніший хід всіх часів з моменту виходу в світ історії про доктора Джекіла та містера Гайда – шукаючи винного в скоєнні злочинів, герой знаходить самого себе.

Власне, за тим же законом побудовані сюжети хоча б знаменитого «Серця ангела» Вільяма Гьортсберга чи менш відомої в Україні, проте не менш знакової для шанувальників нуару «Параної» Джейсона Старра. Врешті-решт, щось подібне експлуатував Чак Палагнюк у «Бійцівському клубі». Правда, в романі «За чверть десята»

нема роздвоєння особистості, герой – досить цілісна особистість. Проте Микола Павлович під фінал так само задається питанням, котрі ставлять перед собою герої вказаних вище та інших аналогічних романів: ось я такий, і що з усім цим робити? Як жити далі?

Що вирішив для себе герой, як розібрався з собою та власними демонами, і чи є вони, демони, такими насправді, найкраще дізнаватися, купивши книгу та дочитавши до кінця.

Оцінка****